

EES OG SJÁVARÚTVEGUR

Sjávarútvegsmálın eru liklegast ein umdeildustu mál EES-samningsins. Ein helsta röksemd íslenskra stjórnvalda fyrir því að ganga til samninga um EES er niðurfelling tolla á sjávarafurðir. Ein helsta gagnrýni á samninginn, eins og hann liggar nú fyrir til staðfestingar eða synjunar, er að með honum opnum við landhelgina fyrir erlendum skipum með ófyrirsjáanlegum afleiðingum. Algær niðurfelling tolla fékkst ekki með EES-samningnum en hins vegar talsverðar tollaívilnanir. Oft er látið sem áður hafi verið háir tollar á íslenskum sjávarafurðum, en svo er ekki. Meðfylgjandi eru töflur sem sýna núverandi tolla á nokkrum sjávarafurðum.

Með EES-samningnum er ekki opnað fyrir óheftar veiðar erlendra skipa í íslenskri landhelgi eins og stundum er látið í veðri vaka. Hins vegar er augljóslega verið að opna dyrnar að landhélginni og með okkar takmörkuðu landhelgisgæslu getur verið erfitt að henda reiður á hvort farið sé eftir þeim reglum sem settar verða. Um þessar reglur standa nú deilur, m.a. um fjölda skipa sem veiða mega innan ísl. landhelgi í senn. Sumar EB-þjóðir s.s. Spánverjar þykja fáar reglur virða þegar fiskveiðar eru annars vegar. Erfitt er að gera nákvæma grein fyrir því hvaða áhrif samningurinn mun hafa á ísl. sjávarútveg. Enn er verið að semja um útfærslu á gagnkvænum veiðiheimildum skv. samningnum. Þær upplýsingar sem fylgja hér með geta því breyst. Tölur um niðurfellingu tolla eru hins vegar endanlegar með þeim fyrirvörum sem koma hér fram.

Gagnkvæmar veiðiheimildir (samningur enn ófrágenginn, 2 samningafundum af 3 er lokið - sjá viðtal v. Hannes Hafstein):

Lengi vel var rætt um að EB fengi að veiða langhala gegn

veiðiheimildum íslendinga. Lítið er vitað um langhalann og því hefur EB nú söðlað um og krefst þess að fá karfa gegn loðnukvóta sem þeir hafa keypt af Grænlendingum en ekki nýtt að undanförfnu. Varðandi stöðu samninga vísa ég til meðfylgjandi viðtals við Hannes Hafstein úr fréttum nú í vikunni. Fullvist má telja að niðurstaðan verði sú að karfinn verði láttinn í staðinn fyrir loðuna.

Gagnrýni. Nokkuð hefur borið á gagnrýni á þá samninga sem nú eru í gangi um veitiheimildir. Jakob Jakobsson forstjóri Hafrannsóknarstofnunar hefur m.a. sagt í ræðu (á aðalfundi Samstöðu 9. maí 1992):

"íslendingar buðu síðastliðið sumar skipti á langhala og loðnu. Hvorki höfðum viðnýtt langhalann né Evrópubandalagið loðnuna, svo látið var líta út sem hér væri um "pappírsviðskipti" að ræða. Petta gerbreyttist hins vegar þegar Evrópubandalagið krafðist þess að fá að veiða hér 3000 tonn af karfa. Þess ber að geta að karfinn er að sjálfsögðu einn af okkar fullnýttu stofnum þannig að veiðar útlendinga hafa það í för með sér að draga verður úr afla íslensku togaranna sem veiðum útlendinganna nemur. Í stað þessa skyldum við fá 30.000 tonn af loðnu, þ.e.a.s. veiðiheimildir sem Evrópubandalagið hefði keypt af Grænlendingum og við gætum nýtt í stað þeirra 3000 tonna af karfa sem Evrópubandalagið fengi að veiða hér. ... Aðalatriði þess sem ég er að reyna að koma hér til skila er sú staðreynd að veiðiheimildir þær sem Grænlendingar selja Evrópubandalaginu eru engin viðbót við þá loðnu sem er á Íslands - Grænlands - Jan Mayen svæðinu. Petta er hluti af því sem við viljum kalla íslenska loðnustofninn.

... Ef íslendingar ætla í raun og veru að semja um gagnkvæm veiðiréttindi og afsala sér 3000 tonnum af loðnu nær auðvitað engri átt að þiggja í staðinn loðnu sem við fengjum hvort sem væri."

Það er fróðlegt að skoða tollalækkanirnar og bera þær saman við nágildandi tolla á ísl. fiskafurðum til EB. Verulegar tollaívilnanir eru nú þegar í gildi skv. margnefndri bókun 6 en auðvitað skipta niðurfellingar tolla verulegu máli fyrir fiskvinnsluna. Hins vegar njóta þeirra ekki allir eins og sjá má á meðfylgjandi upplýsingum. Og ýmsir hafa talið að svipuðum samningum hefði mátt ná með því að einbeita sér að tvíhlíða

umræðum. Talið er að með EES samningnum fari tollar á íslenskar fiskafurðir innan EB úr 2 milljöðrum í 230 milljónir þegar öll ákvæði samningsins eru komin til framkvæmda. Þar er því um 1.7 milljarð að ræða en eftir á að koma í ljós hvort þessi tollalækkun skilar sér til neytenda og geri vöruna samkeppnisfærari. Um það snýst málið, því ekki borgum við tollana. En best að líta á staðreyndir:

Niðurfelling tolla (úr bókun 9):

2. gr.

1. Bandalagið skal við gildistöku samningsins fella niður innflutningstolla og gjöld sem hafa samsvarandi áhrif af þeim vörum sem tilgreindar eru í töflu II. í 2. viðbæti.

í þeirri töflu eru eftirtaldar vörutegundir:

- * Porskur og ískóð, ýsa, ufsi, grálúða, nýtt kælt eða fryst, þar með talin flök, ný eða keld.
- * Porskur og ískóð, saltað en ekki þurrkað eða reykt, svo og í saltlegi.
- * Porskur og ískóð, þurrkað, ekki saltað.
- * Porskflök og flök af ískóði þurrkuð, söltuð eða í saltlegi en ekki reykt.
- * Ónnur fiskflök, hrá, aðeins þakin deigi eða brauðmylsnu, einnig forsteikt í olíu.
- * Eftirlíkingar styrjuhogna.

2. Bandalagið skal lækka í áföngum tolla af þeim vörum sem tilgreindar eru í töflu III. í 2. viðbæti í samræmi við eftirfarandi eftirfarandi tímaáætlun:

a) 1. janúar 1993 skulu allir tollar lækkaðir í 86% af grunntolli;

b) fjórar frekari lækkanir, 14 % hver af grunntolli, skulu framkvæmdar 1. janúar 1994, 1. janúar 1995, 1. janúar 1996 og 1. janúar 1997.

í þessari töflu er lax, síld og ýmsar síldarafurðir, markríll, rækja, "Coquilles St.Jacques" og leturhumar. Allt meðhöndlað á ýmsan hátt.

Til samanburðar er fróðlegt að líta á meðfylgjandi töflur um útflutning á íslenskum sjávarafurðum til EB 1990 og bera saman hvaða vörur eru ekki undir þessum aðalákvæðum bókunarinnar.

Ég ítreka það að ekki eru öll kurl komin til grafar í sjávarútvegsmálunum og því erfitt að alhæfa um niðurstöðuna,

Vona að þessi samantekt sé þó nýtileg, Anna Ó. Björnsson.